

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
PERIODIZACE DĚJIN ČEŠTINY	8
VÝVOJ ČESKÉ ORTOGRAFIE.	12
INTERPUNKCE.	20
KOŘENY ČEŠTINY – PRASLOVANŠTINA	25
FONOLOGICKÝ SYSTÉM PRASLOVANŠTINY V LETECH 600–900 N. L.	25
I. Palatalizace a přehlásky	27
1) Palatalizace velár	27
2) Jotace	29
3) Přehlásky *’ <i>ǣ</i> > <i>e</i> , *’ <i>ū</i> > * <i>i</i>	30
II. Tendence k progresivní sonoritě slabiky	31
1) Monoftongizace klesavých diftongů	31
2) Vývoj skupin <i>TǣrT</i> , <i>TǣlT</i> , <i>TerT</i> , <i>TelT</i> (metateze likvid / východoslovanské plnohlasí)	32
3) Vývoj ide. slabikotvorných likvid *’ <i>ɣ</i> , *’ <i>l</i>	35
4) Vznik nosovek	36
5) Vývoj ostatních konsonantů na konci slabiky.	37
6) Proteze a hiát	38
III. Defonologizace kvantity	39
FONOLOGICKÝ SYSTÉM POZDNÍ PRASLOVANŠTINY	41
CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY ZÁPADNÍHO DIALEKTU PRASLOVANŠTINY	43

FONOLOGICKÉ ZMĚNY PROVEDENÉ NA PRAHU PRAČEŠTINY (10. STOL.)	44
I. Kontrakce	44
II. Zánik a vokalizace jerů	46
III. Denazalizace	48
NÁSLEDKY KONTRAKCE, ZÁNIKU JERŮ A DENAZALIZACE	50
FONOLOGICKÝ VÝVOJ ČEŠTINY	51
FONOLOGICKÝ SYSTÉM PRAČEŠTINY	51
VÝVOJ FONOLOGICKÉHO SYSTÉMU 11.-14. STOLETÍ	54
Změna <i>dz' > z'</i>	54
Rozvinutí korelace měkkosti	54
Pračeská depalatalizace	54
Přehláska <i>'ä > ě</i>	55
Vývoj <i>l</i>	56
Změna <i>g > γ > h</i>	57
Asibilace a vznik <i>ř</i>	58
Historická depalatalizace	58
Přehlásky <i>'u > i, 'o > ě</i>	62
Vývoj <i>ě</i>	63
Vývoj opozice <i>y-i</i>	64
Vývoj <i>ʀ, l</i> sonans	65
Vývoj neslabičných sonant (tzv. pobočných slabik)	65
Samohlásková kvantita	66
Vývoj <i>f</i>	67
Protetické a hiátové hlásky	68
Změny v proudu řeči	69

Asimilace a neutralizace znělosti	73
Přízvuk	74
FONOLOGICKÝ SYSTÉM ČEŠTINY 15. STOLETÍ	76
VÝVOJ FONOLOGICKÉHO SYSTÉMU OD 15. STOLETÍ	78
Diftongizace <i>ó</i> > <i>uo</i>	78
Diftongizace <i>ý</i> > <i>ej</i>	78
Diftongizace <i>ú</i> > <i>ou</i>	79
Monoftongizace <i>je</i> > <i>í</i>	80
Monoftongizace <i>uo</i> > <i>ú</i> (< <i>ů</i> >)	80
Úženi <i>é</i> > <i>í</i>	81
Změna <i>aj</i> > <i>ej</i>	81
Změna <i>w</i> > <i>v</i>	83
ČESKÁ NÁŘEČÍ	84
1. ČESKÁ NÁŘEČÍ SKUPINA (ČESKÁ NÁŘEČÍ V UŽŠÍM SMYSLU).	86
A. Středočeská podskupina	86
B. Jihozápadočeská podskupina	87
C. Severovýchodočeská podskupina	88
D. Jihovýchodočeská (českomoravská) podskupina	89
2. STŘEDOMORAVSKÁ NÁŘEČNÍ SKUPINA (HANÁCKÁ NÁŘEČÍ)	90
A. Centrální podskupina.	91
B. Jižní podskupina.	91
C. Západní podskupina	92
D. Východní podskupina	92

3. VÝCHODOMORAVSKÁ NÁŘEČNÍ SKUPINA	93
A. Jižní (slovácká) východomoravská podskupina	94
B. Severní (valašská) východomoravská podskupina	94
C. Západní okrajové úseky východomoravské podskupiny	94
D. Východní okrajová podskupina (kopaničářské dialekty)	95
4. MORAVSKOSLEZSKÁ NÁŘEČNÍ SKUPINA	96
A. Jižní (frenštátská) moravskoslezská podskupina	97
B. Východní (ostravská) moravskoslezská podskupina	97
C. Západní (opavská) moravskoslezská podskupina	98
5. SLEZSKOPOLSKÁ NÁŘEČÍ	99
ZKRATKY A ZNAČKY	101
BIBLIOGRAFIE.	102